

**Iskola-
élet-
közben**

Szakember vagy dilettáns?

„Ha az orvostudományba, a betegek gyógyításába olyan sokan szólnának bele, mint a pedagógiába, 50 százalékkal nagyobb lenne a halálozások száma.” (L. A. Tremeille.)

Sok szó esik újabban a fiatalok szexuális felvilágosításáról. Az, hogy sokat foglalkozunk vele, nem baj! De elgondolkodtató az a szemlélet, ahogy ebben a kérdésben néhányan a pedagógusokról nyilatkoznak. Egy-két újságicikk nyomán már szinte valamilyen prúd testületnek gondolja őket az ember. Olyanoknak, akik nem bajlódnak az étellel együttjáró változásokat tudomásul venni, az új körülményekhez alkalmazkodni, s akarva-akaratlanul megmaradnak konzervatív eszméik mellett még akkor is, ha történetesen eljárt afölött az idő...

A felvilágosítás kérdéséről, fontosságáról persze jóval könnyebb beszélni és írni, mint azt a megfelelő etikai, pedagógiai és szakmai szinten elvégezni. De ennek ellenére vizsgáljuk meg, mi a valóság. Nézzük meg közelebbről ezt a témát a középiskola, közöttük is elsősorban a gimnázium szemszögéből!

Engedjék meg, hogy már most kijelentsem: nem helytálló az a vád, hogy kevés, vagy semmi se történt középiskoláinkban a szexuális felvilágosítással kapcsolatosan. Ugyanis a gimnázium

um például ha akarna se tudna elzárkózni e kérdés-sel való foglalkozás elől. S akik a vádakkal élnek, azok nagyon sokszor összetévesztik: mi tartozik az iskolára és mi az orvostudományra. Ebből adódik a legtöbb félreértés.

De lássuk a tényeket! Gondolom, e kérdésben a pedagógust bíráló cikkek nem azt tartják lényegesnek, hogy mondja meg kezeiket: nem a golyó hozza a kisbabát! (Erre ugyanis semmi szükség, mert ebben a korban a fiatal már maga is rájön, de tudományosan is informált.) A tanuló igénye ebben az időszakban már az átfogóbb és a tudományosabb jellegű magyarázat. Ezt az igényt pedig nagymértékben kielégíti már maga a tankönyv. A tanár tehát midőn a tanmenet szerint halad, akarva-akaratlanul „rákényszerül” a felvilágosító munkára. Aki nem hiszi, vegye elő a gimnázium II. osztályos biológia tankönyvét. A 140. oldalon ezt fejezetet találja: A szaporodás és egyedfejlődés. A III. osztályos biológiakönyvben az 51. oldalon található A nemi működések című anyagrésze. Ebben a témakörben jobb és szakszerűbb magyarázatot nehezebb lenne másutt találni. S ami még külön is pluszt jelent: nemcsak a magyarázatra kell figyelni, hanem meg is kell azt lecke-ként tanulni...

De nézzük e kérdés erkölcsi oldalát. Erre se lehet panasz. Sok-sok komoly gondolat hangzik el osztályfőnöki órákon a szerelemről, a másik nem iránt érzett felelősségről, a barátságról, a házasságról. Tudomásunk van arról, hogy középiskoláink kötelező jelleggel vittek el tanulóikat a Helga című film megtekintésére. De ezenkívül számos és jó felvilágosító könyv is napvilágot látott hazánkban. Kár lenne, azt hinni, hogy ezeket a fiatalok nem olvassák. S hogy mindezek ellenére adódnak „bajok”, az nemcsak a felvilágosítás hiányán, a „pedagógus prűdségén” — hanem az alacsony felelőtlenségén is múlik. Azon is, hogy érzésem szerint sokkal többet beszélünk magukról a „tudnivalókról”, mint sem arról, hogy érletlen gyerekeknek semmi sem indokolja a nemi élet megkezdését.

A fentiek után még mindig mondhatja valaki: nem így képzeltem el a szexuális felvilágosító előadást. Ez túlságosan „iskolaiz” és egyszerű... S mi lesz például az elsőosztályosokkal, ahol még nem esik erről szó a biológia tantárgyban?

Ezekre a kérdésekre is válaszolok. A szegedi középiskolák többségében ugyanis jóval többet tettek az elmondottaknál. Ismert például, hogy több intézetben a szülői munkaközösség szervezésében, az orvosszülők

rábban legnagyobb erőpróbája az 1965. évi nagy dunai árvíz kivédése volt — állandó kézenlétben álló szervezet, megfelelő központi és helyi irányítói szervekkel. Vezetője az Országos Vízügyi Hivatal elnöke, aki szükség esetén — kormánybiztosi minőségben — a népgazdaságnak a vízügyi szférában kívüli erőit is igénybe veheti a védekezés eredményességének biztosítása érdekében.

A határon túli gátszakadások következtében előállt rendkívüli helyzet május 14-én reggel szükségessé tette az árvízvédelmi kormánybiztosi hatáskör életbeléptetését. Az árvízvédekezésben együttműködő minisztériumok előre kijelölt képviselőinek behívásával azonnal megkezdte munkáját az árvízvédelmi kormánybiztosságnak a védekezést irányító törzse, mely — az előre elkészített tervek alapján — haladéknélkül intézkedett a védekezéshez szükséges gépi és munkaerők gyors felvonulásáról, bevezetéséről és a rendelkezés-

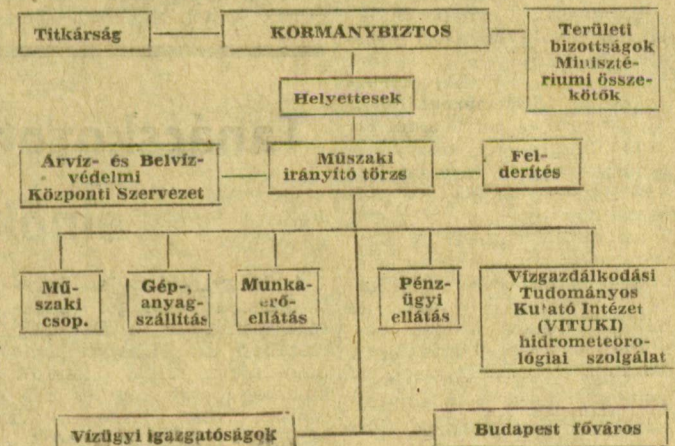
re álló eszközök és anyagok kiegészítésének biztosításáról.

Az árvízvédelmi kormánybiztosság naponta tartott ülést. Az erők országos mozgósítása az árvízvédekezés sikeres végrehajtása érdekében az egyes minisztériumokkal közösen kidolgozott együttműködési tervek alapján történt.

A műszaki irányító törzs az árvízvédelmi kormánybiztos vezetésével dolgozta ki a védekezési terveket és tette meg a szükséges intézkedéseket. Az árvízvédekezés súlypontjának megfelelően a kormánybiztos sok esetben a helyszínen közvetlenül irányította és ellenőrizte a védekezést.

A védekezés helyi műszaki irányítását — a központi tájékoztatás, a felderítés és a Vizgazdálkodási Tudományos Kutató Intézet tudományos adatai stb. alapján — a vízügyi igazgatóságok látták el.

Az Országos Árvíz- és Belvízvédelmi Kormánybiztosság szervezeti felépítését az alábbi vázlat mutatja:

(Folytatjuk.)

bevonásával már folytak felvilágosító előadások. Két iskolában ezt a feladatot az egyik kiváló szegedi nőgyógyász szakorvos vállalta magára. Felsőorlokat néhányat a hozzá intézett, vagy írásban beadott kérdésekből: A menstruáció élettana, kóros esetei. Anatómiailag hogyan épül fel az emlő, mi okozza túlfeljedését, vagy fejletlenségét? Mi okozza a gyulladós folyamatokat? Milyen idegrendszeri hatása van a korai nemi életnek? A fogamzásmentes időszak kérdése. A terhesség első ideje és a nemi élet. Az antibiobaktériák káros következménye. Mi az Rh? Mi az oka a méhrepedésnek? Mitől vannak a terhességi csíkok? Az egészségre hatással van-e az abortusz? Mi a meddőség oka stb.

Mindössze néhány kérdést ragadtam ki a sok közül. De ez is elegendő, hogy feltehessem a kérdést: vajon elégséges-e egy pedagógus szakmai felkészültsége ahhoz, hogy a középiskolások tanulók kérdéseire szakmailag elfogadható válaszokat adjon? Különösen a jövőt illetően megfelelő lesz-e? Ma már ugyanis ott tartunk — sajnos —, hogy ezt a kérdést össze kell kapcsolni a nemi betegségek ismertetésével és az általános iskolákra is vonatkoztatható. Ezek után pedig meg inkább azt kell mondanom: a pedagógus felkészültsége ehhez a feladatvállaláshoz kevés. Nem tehetünk a pedagógus vállára mindent, csak azért, mert annak a dolognak az iskolához is köze van.

Az elmondottak után a helyes megoldást én a következőkben látom: létesüljön olyan egészségügyi központ, melynek irányításával, megfelelően kidolgozott tematikával szakorvosok végeznék az iskolákban — beleértve az általános iskolát és a dolgozó fiatalokat is — a felvilágosító munkát. Így eleget tudnánk tenni a témával kapcsolatosan a megfelelő szakmai követelményeknek. A pedagógus pedig használja ki a tantárgyban levő lehetőségeket, előadásokat, rendezvényeket és túlsúlyban — de nem kizárólagosan — az erkölcsi téren végezzen kiváló munkát. E kettő együtt vezet teljes értékű eredményhez. A helyes felvilágosítás ugyanis nemcsak a pedagógiai jószándékon múlik, hanem egyben orvosi felkészültséget igénylő, szakmai jellegű kérdés is.

Bánfalvi József

a választási törvényről

A megyei tanácstagok jelölése

A megyei tanácsok tagjait a megye területén működő megyei városi, városi, valamint községi tanácsok választják. Erre a választásra a helyi tanácsok tagjainak általános választását követő 30 napon belül, rendszerint a helyi tanácsok első, alakuló ülésén kerül sor.

Ez az új rendelkezés — amellyel a választási törvényt az országgyűlés 1970 őszén módosította — a fővárosi tanács és a megyei tanácsok választásánál bevezette a közvetett választást: a választópolgárok közvetlenül a helyi tanácsokat választják meg, és a helyi tanácsok választják meg a fővárosi, a megyei tanácsot.

A változást a tanácsok tevékenységi körének bővülése és módosulása, valamint választójogi rendszerünk fejlesztése indokolta. A választópolgárok egyrészt az országgyűlési képviselőkkel, másrészt a helyi tanácsok tagjaival maradnak a választást követően is rendszeres kapcsolatban, általában őket ismerik. A megyei tanácsok közvetlen választásában volt bizonyos formális vonás.

A helyi tanácsok önállóságának és felelősségének növekedése, önkormányzati jellegük erősítése is indokolta, hogy a megyei tanácsokat ne az állampolgárok válasszák választókerületenként, hanem maguk a helyi tanácsok, mint képviselői testületek. A megyei tanácsok tehát nem csupán egy választókerületet, hanem az öt megválasztó helyi tanácsot és magát a várost, községet képviseli. Fokozódik a helyi tanácsok felelőssége is, mert maguk hozzák létre saját felettes képviselői szervüket.

A lakóterületi elv is jobban érvényre jut, mert a megyei tanácsok tagjait túlnyomórészt a helyi tanácsok tagjai közül választják. Így a megyei tanácsok és a helyi tanácsok közötti szoros, eredményes kapcsolat alakulhat ki.

Képviselői rendszerünket egyszerűsítette is a módosított választási törvény: a járásközségi és a megyei jogú városok kerületeiben a jövőben nem választunk tanácsot, mint képviselői szervezetet. A járási tanácsok és végrehajtó bizottságaik az elmúlt két évtizedben sok feladatot oldottak meg, de — főként a mezőgazdaság szocialista átszervezését követően — már betöltötték történelmi küldetésüket. Tevékenységükben egyre több volt a formális vonás, feladataik nagy részét átvették a helyi tanácsok. A megyei jogú városok jogállása is módosul, nem lesz szükség a kerületi tanácsokra, mint képviselői testületekre. Ezért e tanácsok tagjainak választására már nem kerül sor és e tanácsok végrehajtó bizottságait sem választják újja. A járásközségi és közfelfüggetési egységek és a járási államigazgatási szervek természetesen a jövőben is megmaradnak.

A megyei tanácsokba — a lakosság és a helyi tanácsok számához igazodóan — 70—120 tanácsost választanak. A konkrét számot minden megyei tanácsra vonatkozóan az Elnöki Tanács állapította meg. Csongrád megyében 89 tagú megyei tanács alakult.

A megyei tanácsok maguk hozzák meg, hogy az egyes városi tanácsok (ide értve a megye területén levő megyei város tanácsát is), továbbá a községi tanácsok (ide értve a nagyközségi tanácsokat is), hány megyei tanácsost választanak. A megyei tanács úgy is intézkedhet, hogy több községi tanács együttesen válasszon egyetlen megyei tanácsost.

A megyei tanács végrehajtó bizottsága az egyes helyi tanácsok által megválasztható megyei tanácsok számát közli a Hazafias Népfőrt megyei bizottsággal és a megyei választási elnökséggel.

Sikeres kezdeményezés

Öt éves a Magyar Hanglemezklub

A hanglemezt árusító boltok nem egyszerűen kereskedelmi alkalmazott, hanem művészi tanácsadó, zenei nevelő is. E kérdések pontosabb vizsgálatára számos országban végeztek közvélemény-kutatást, adatgyűjtést. A Svájcban származó adatokból például az derül ki, hogy a lemezvásárlók 7—10 százaléka jelentkezik a boltokban úgy, hogy pontosan megjelöli gyártmány szerinti a megvásárolni kívánt lemezt. A többi csak a keresett mű címét, vagy ezen felül esetleg szerzőjét ismeri. A vevők 18—20 százalékanak előadóra vonatkozó igényei vannak. A vásárlók legnagyobb része nemcsak szívesen vesz, de el is várja az eladótól a szakszerű tanácsadást. A kereskedelem azonban e téren világszerte elmarad a kívánt szinttől. Statisztikai felmérésekből tudjuk azt is, hogy a megkérdezett lemezvásárlók 80 százalékától az eladó még azt sem kérdezte meg, van-e további kívánsága vagy kérdése.

A kapitalista országok hanglemez-kereskedelmét e kérdések elsősorban az üzleti forgalom, s ezzel együtt a haszon emelésének lehetősége miatt érdeklik. A szocialista országokban a

kérdés kultúrpolitikai oldala sokkal lényegesebb. A hanglemez a zenei tömegnevelés fontos tényezője. A lemezvásárló teljes értékű kiszolgálása — beleértve a művészi, kultúrpolitikai funkciókat is — alapvető követelmény. Mindezek a problémák megoldása érdekében világszerte különleges hanglemezterjesztési formák keletkeztek. Ezek egyike a hanglemezklub, Hanglemezklubok világszerte működnek, eltérő szabállyal, különböző adminisztrációval. Egyben azonban valamennyien egyformák, hogy sajátos összekötő kapcsolatot jelentenek a vásárló és a kereskedelem között.

A Magyar Hanglemezklub — amely idén hatodik évében lépett — számos előnyt biztosít tagjainak. A klubtagok a hazai gyártású komolyzenei lemezeket nagy árkedvezményrel szerezhetik meg. Minden klubtag vásárlási utalványt kap, amelynek felhasználásával a 60 forintos magyar komolyzenei lemezt 29 forintért vásárolhatja meg bármelyik hanglemezt árusító boltban. Amennyiben a kívánt lemezt a boltokban nem kapná meg, kívánságára a klub titkársága beszerzi

számára. Természetesen a vásárlási kedvezményt csak a magyar komolyzenei felvételek esetén igényelheti a klubtag.

A klub ezen túlmenően folyamatosan tájékoztatja tagjait a hazai hanglemezpiac eseményeiről. A tagok rendszeresen kapják a legfrissebb katalógusokat, valamint a Hanglemez '71 című kiadványt, amelyben cikkek, riportok, kritikák nyújtanak tájékoztatást a hanglemezpiacról. A klub titkársága egyéni kérdéseket is szaktanácsal, információval áll a tagok rendelkezésére. Különleges értékű juttatás a tagok részére, hogy a klub időnként válogatott importlemezeket biztosít számukra. E lemezanyag révén olyan ritkaságokhoz juthatnak elfogadható áron, amelyek a hazai kereskedelemben nem kaphatók. A klub tagja lehet mindenki — magánszemély, intézmény, vagy társadalmi szerv.

A Magyar Hanglemezklub hazánkban sajátos kezdeményezés a vásárlók és a kereskedelem problémáinak összekapcsolására. Évről évre fejlődő taglétszáma azt igazolja, hogy feladatát sikerrel oldja meg.

Oldal Gábor

15. Ilyen hatalmas áradatot, mint amilyen a Tiszán és mellékfolyóin 1970-ben levonult, történelmünk eddig nem ismert. Kétségtelen, hogy az árvíz lefolyása sok lényeges mozzanatában hasonlít a múlt idők rendkívüli árvizeire, azonban minden tekintetben felülmúlta az eddig előfordult legnagyobb áradásokat. Az árhullámok hevesége, a szállított vízhozam mennyisége és a tetőző vízállások magassága eddig nem ismert méreteket ért el. A Tiszán és mellékfolyóin egymásután kialakult árhullámok találkozása és egymásra torlódása pedig nemcsak az árvíz tartósságát, hanem a veszélyeztetett védvonalak, illetve területek kiterjedését is nagymértékben megnövelte!

Nem kétséges, hogy ilyen árvizet nemcsak 30—40, de még 10—15 évvel ezelőtt sem lehetett volna kivédeni. A veszély elhárítása szocialista társadalmi-gazdasági rendünk fölényének és tudományos-műszaki haladásunknak nagy erőpróbája volt, és a siker elsősorban a védekezés szervezetszerűségének, a társadalmi összefogás erejének, az alkalmazott korszerű módszereknek, tudományos és technikai eszközöknek köszönhető.

Az ártmentesítés fejlesztésének az optimális védelmi biztonság elérésének ütemét — mint mindenütt a világban — nálunk is a népgazdaság teljesítőképesége szabja meg, illetve korlátozza. Az elmúlt másfél évtized nagy árvizeinek tapasztalatai alapján — az árvízvédelmi gátak folyamatos fejlesztése mellett — fokozott mértékben kellett gondoskodni az árvízvédekezés szervezésének, eszközeinek és módszereinek korszerűsítéséről.

Árvízvédelmünk korszerű szervezete — melynek ko-